

URBÁN ALEXANDRA

Seoul National University

A háztartási munka nemek szerinti megoszlása Dél-Koreában a XXI. században

Abstract

The gendered division of household work in South Korea in the 21st century

South Korea has one of the lowest fertility rates worldwide. In 2023, the total fertility rate per woman stood at a mere 0.72, which is the lowest in recorded history. This low fertility rate raises significant social concerns, one of which is South Korea's aging population. While the issue can be approached from various perspectives, this study focuses on individual-level socio-cultural causes, particularly inequalities in housework distribution, to provide a nuanced understanding of the declining trends in marriage and childbirth, as well as the associated low fertility rate in Korea. The gendered division of household labour in South Korea is among the most unequal in the world, especially in dual-earner households, which have characterised the majority of married Koreans in the 21st century. This unequal division negatively influences the intentions of many young people regarding marriage and parenthood.

The paper first outlines the historical changes in housework division in Korea, particularly through the lens of paid labour. It then examines these historical trends in the 21st century through the framework of three main international theories: relative resources, time allocation, and gender role attitudes. Drawing primarily on Korean-language, quantitative, and nationally representative studies—especially on those using data from the Korean Time Use Survey—this paper seeks to identify which individual-level variables associated with these theories contribute to the unequal division of housework and how their effects have evolved over the 21st century. Additionally, it explores the extent to which these inequalities persist over the course of one's life and how life events influence changes in housework division for men and women.

This study makes several contributions to international research. It provides a comprehensive overview of Korean research on housework, highlights Korea-specific characteristics of gender inequality in housework in alignment with various theoretical frameworks, and assesses the consistency of these patterns across different studies. Finally, the paper summarises the individual-level variables influencing the division of housework in Korea and discusses how their impact on the housework contributions of men and women has changed over time.

Keywords: South Korea; low fertility; housework division; dual-earner households, relative resources; time allocation; gender roles; Korean Time Use Survey

1. Bevezetés

1.1. Az alacsony termékenységi ráta társadalmi-kulturális okai

Az alacsony termékenységi ráta és az ehhez szorosan kapcsolódó előregedő társadalom problémája a legtöbb fejlett országot érinti, Dél-Korea esetében azonban különösen súlyos és sürgető problémát jelent. Az ország a XXI. század hajnalán (2001) érte el az úgynevezett leg-legalacsonyabb termékenységi szintet (*lowest low fertility*), ez azt jelenti hogy az egy nőre jutó gyermekek száma 1,3 alatti értékre csökkent, és ez az érték azóta is folyamatos csökkenést mutat. A legutóbbi, 2023-as évben például ismét korábban nem tapasztaltan alacsony szintre, 0,72-re esett tovább,¹ ezzel világszinten is a legalacsonyabb értéket mutatta. Ez azt jelenti, hogy 2025 januárban Korea belépett a szuperöreg társadalmak (*super-aged society*) közé,² mivel a 65 év feletti lakosság mértéke 20% fölé emelkedett. De vajon mi lehet az oka annak, hogy Korea termékenységi rátája évről évre megállíthatatlanul csökken, minden erőfeszítés ellenére?

Korea alacsony termékenységi rátájának okait sok oldalról közelíthetjük meg, ez előtt azonban a jelenség jobb megértéséhez fontos egy erősen meggyökeresített kulturális normával kezdenünk: Koreában a házasság és a gyermekvállalás erősen összekapcsolódik, nemcsak az elvált pároknak kell szociális stigmát viselniük, hanem az egyedülálló anyák helyzete is hasonló negatív megítélés alá esik. Mivel a koreai társadalom számára „nincs gyermek házasság nélkül”, ezért részben a házassággal kapcsolatos problémák is felelnek az alacsony termékenyséért. A gazdasági okok között ugyanakkor nemcsak az esküvő és a lakhatás magas költségeit, de a gyermeknevelés magas árát is meg kell említenünk, amely az egyik legmagasabb Koreában. Ezzel együtt az úgynevezett intenzív gyermeknevelés (*intensive parenting*) ideáljának térnyerésével egyre több fiatal szülő van azon a véleményen, hogy a gyermekek nagy száma helyett inkább a gyermeknevelés minőségére helyezik a hangsúlyt, és minimalizálják gyermekeik számát annak érdekében, hogy a lehető legjobb nevelést és oktatást biztosíthassák számukra a versenyközpontú koreai társadalomban. Emellett az utóbbi évek növekvő fiatalkori munkanélkülisége és a munkavállalás bizonytalansága szintén csökkenthetik a koreai fiatalok házassági kedvét, illetve eltántoríthatják őket a gyermekvállalástól.

¹ 2023 Korea Population Trends Survey (2023-nyön Han'guk In'gu Tonghyang Chosa, 2023년 한국 인구동향조사), 2024.

² Például: „A szuperidős társadalom küszöbén, a csökkenő születésszám megoldása... »család újradefiniálása« is központi téma” (Ch'ogo-ryöng sahoe chinip, chöch'ulsaeng haeböp ün... 'kajok üi chaejöngüi' to hwađu 초고령사회 진입, 저출생 해법은...'가족의 재정의'도 화두). *Yonhap News*, 2024.december 27.

Karrier és életút szempontjából a nők magas iskolázottsága, amely eléri, sőt meg is haladja a férfiakét, és magas munkaerőpiaci részvételük szintén hozzájárul ahhoz, hogy később házasodnak, illetve később vállalnak – ha egyáltalán vállalnak – gyermeket. Annak ellenére, hogy Korea hagyományai alapján család-, közösség- és párközpontú társadalom, a XXI. században egyre népszerűbb a fiatalok – különösen a nők – körében az individualista, személyes kiteljesedést előtérbe helyező életvitel, amely olyan jelenségekhez vezetett, mint a szinpompás szinglilét (*hwaryōhan singgŭl* 화려한 싱글) vagy a független, nem házasodó nő (*pihon yōsōng* 비혼 여성) ideálja.³ Ezek a szubcsoportok nem tartják elengedhetetlennek a korábban hagyományosnak tartott házasság életutat.

Természetesen szót kell ejteni a különböző, a munka és család összeegyeztetését, illetve a nők munkaerőpiaci és családon belüli helyzetének növelését elősegítendő különböző szakpolitikák alacsony hatásfokáról is. A XX. század második felében még a magas születésszám csökkentése állt a központban, ez azonban olyannyira „sikeresnek” bizonyult, hogy már a 1990-es évek elejétől folyamatos erőfeszítések történtek a megállíthatatlanul csökkenő termékenységi ráta visszafordítására. Kormány szinten szakpolitikák születtek többek között az anyasági és apasági szabadság promotálása, a nők munkaerőpiacon tartása, illetve szülés utáni visszajutása érdekében.⁴ A koreai kormány ezen felül már 2005-ben felvázolt olyan stratégiákat, amelyeket az államnak, illetve az önkormányzatoknak kellett gyakorlatba ültetniük az alacsony termékenységi ráta elleni harcban.⁵ Ezek azonban – többek között a merev vállalati kultúra változásnak való ellenállása, illetve a mélyen gyökerező konzervatív nemi attitűdök miatt – csak korlátozott sikereket mutattak.

A hagyományos szemlélet, amely továbbra is alapvetően a nők és a feleségek kötelességeként fogja fel a családról és az otthonról való gondoskodást, míg a férfiakat hosszú munkaóra és szinte kizárólagos kenyérkereső szerepre redukálja, szintén sok, modernebb szemléletet valló fiatal elrettent a házasságtól és a gyermekvállalástól. A családon belüli nem fizetett munka megosztása az egyik legegyszerűsebb Koreában világszinten, és ez a különbség még erősebben megmutatkozik azoknál a pároknál, amelyek kétkeresősek, vagyis a férj és a feleség is részt vesz a munkaerőpiacon. Annak ellenére, hogy 2023-ban a 15 és 64 év közötti nők 61 százaléka dolgozik, még mindig ők végzik a házimunka – különösen a mindennapi, úgynevezett rutinházimunka – elsősorú részét, és ez hozzájárul ahhoz, hogy a legtöbb fiatal kevésbé lelkesen tekintsen a házasságra, illetve a gyermekvállalásra. Korábbi, az alacsony születési számmal kapcsolatban 2010–2014 között íródott tudományos tanulmányokat átfogóan vizsgáló

³ Kovács 2021: 108.

⁴ Equal Employment Opportunity and Work-Family Balance Assistance Act, 1987.

⁵ Framework Act on Low Birth Rate in an Aging Society, 2005.

kutatások igazolták, hogy míg a férfi hozzájárulása a gyermekneveléshez szignifikánsan pozitív, addig a gyermekneveléssel kapcsolatos stressz, illetve az egyenlőtlen házimunka-megosztás szignifikánsan negatív kapcsolatban van a termékenységi szándékkal.⁶ Jelen tanulmány célja tehát az, hogy a kétkeresős koreai családok háztartási munkamegosztásának bemutatásán, illetve az arra ható, személyes szintű, úgynevezett mikroszintű változók vizsgálatán keresztül áttekintse az alacsony termékenységi ráta okának a házimunka-megosztáshoz kapcsolódó aspektusait.

1.2. A kutatás célja és felépítése

A tanulmány felépítése a következő. Először röviden szót ejt a koreai munkaerőpiac és különösen a női munkavállalás történelmi aspektusairól Koreában, illetve a későbbiek könnyebb megértése érdekében vázolja az általános tendenciákat a házimunka, illetve a kapcsolódó jelenségek szempontjából. A tanulmány alapvetően az úgynevezett mikroszintű változokról ejt szót, így az államszintű szakpolitikák, illetve a különböző államközi mutatók hatásait itt nem tárgyalom, fontos azonban megjegyezni, hogy ezek szintén fontos elemeit alkotják a problémakörnek. A következő rész vázolja a nemzetközi szinten uralkodó házimunkamegosztással kapcsolatos elméleteket, majd ezek érvényességét vizsgálja a koreai házimunka megosztásával kapcsolatos koreai, illetve angol nyelvű, kvantitatív tanulmányok szintetizálásával. Jelen kutatásban nem ejtek szót kvalitatív tanulmányokról, például interjúkról vagy narratívaelemzésekről, mivel bár ezek szintén fontos tanulságokkal szolgálhatnak, ebben a tanulmányban a céлом az, hogy egy, a koreai társadalomra általánosítható, átfogó képet adjak. Nemcsak a házimunka történelmi változásaira térek ki, hanem szót ejtek arról is, hogy a nem fizetett munka hogyan változik az életpálya nagyobb eseményei szerint. Ezzel arra a kérdésre igyekszem választ adni, változtak-e, és ha igen, hogyan, a házimunka-megosztást befolyásoló személyes szintű változók az évek során, illetve hogy ezek hatása konstans vagy változó-e az életút folyamán.

Annak ellenére, hogy Magyarországon is egyre nagyobb az érdeklődés – mind társadalmi, mind tudományos szinten – az alacsony születésszám okaival kapcsolatban, a különböző kelet-ázsiai⁷ házimunka-megosztást és családon belüli szerepeket legalább érintő kutatásokból eddig nagyon kevés született magyar nyelven, és ezek mindegyike alapvetően kvalitatív.⁸ Így jelen tanulmány célja kettős. Egyrésztől magyar nyelvű áttekintést ad a koreanisztikával és egyéb

⁶ Kim–Yi 2024: 939.

⁷ Itt különösen Japán, Korea, és Kína vonatkozásában.

⁸ Lásd például: Mező 2015 vagy Knyihár 2019: 111–131.

kelet-ázsiai tanulmányokkal foglalkozó kutatóknak nemcsak a főbb nemzetközi házimunka-elméletekről, hanem a kvantitatív házimunka-megosztásról szóló kutatás koreai helyzetéről is ezen elméletek viszonylatában. Másrésztől vázolja a házimunka-megosztás változásának koreai helyzetét történelmi szempontból, illetve az életpálya viszonylatában, ezzel megalapozva későbbi, a nem fizetett munkával kapcsolatos tanulmányok megszületését.

2. Elméleti és történelmi áttekintés

2.1. A háztartási munka definíciója

A háztartási munka korlátozottabb definíciójának megértéséhez érdemes először szót ejteni egy nagyobb területről, a nem fizetett munkáról. A nem fizetett munka a fizetett munkával szemben definiálja a különböző, a háztartás jólétéhez és helyes működéséhez szükséges feladatok összességét. Ez magában foglalja nemcsak a háztartáson belüli különböző munkákat (például a főzés, a mosogatás), hanem a különböző gondozással kapcsolatos tevékenységeket is, például a gyermeknevelést vagy az idősgondozást.⁹ Annak ellenére, hogy gyakran kiveszik e kategória alól, elméletben szintén magában foglal olyan, közvetlenül nem javadalmazó, de mégis monetáris aspektussal járó munkákat, mint a családi földeken végzett munkát, illetve a háztartáson belüli egyéb termelői munkát.¹⁰

A nem fizetett munkával kapcsolatos kutatások éles vonalat húznak a szűk értelemben vett háztartási munka, illetve a gondozási feladatok között. Előbbi a háztartás rendben és tisztán tartásával kapcsolatos feladatokat jelenti, míg utóbbi érzelmi munkaként (*emotional labor*) is kategorizálják: nagyobb érzelmi ráfordítást, ugyanakkor nagyobb érzelmi jutalmazást is jelenthet. Emiatt gyakran kiemelik azt a tulajdonságát, hogy a háztartási munkához képest élvezetesebb, és részben emiatt a férfiak is ebből vállalják a legnagyobb részt a nem fizetett munkán belül.¹¹ Ezzel együtt az utóbbi években az úgynevezett intenzív gyermeknevelés (*intensive parenting*) térhódításával a házimunka mennyiségével szemben a gyermeknevelésre fordított idő részben növekvő tendenciát mutat. A legtöbb kutatás ezért külön veszi górcső alá a két tevékenység típust.¹²

Jelen kutatásban csak a szűk értelemben vett házimunkával foglalkozom, amelyet korábbi kutatások alapján a következőképpen definiálok: a házimunka

⁹ England et al. 2002: 455; Folbre 2006: 186.

¹⁰ Beneria 1999: 288; Folbre 1994: 93–104.

¹¹ Leginkább a gyermeknevelés esetében, az idősgondozás – különösen Koreában – nagy részt továbbra is a család női tagjaira hárul.

¹² Craig 2007: 153.

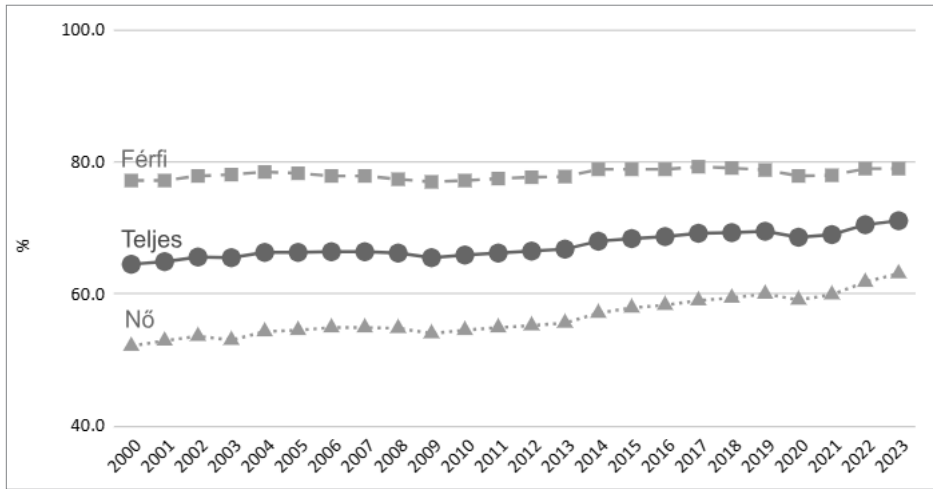
általában olyan rutinszerű, fizikai feladatok összessége, amelyek szükségesek a háztartás tisztaságának és rendjének fenntartásához, és elkülönülnek a gondozási vagy gyermeknevelési tevékenységektől.

A házimunkával foglalkozó korai kutatásokban a házimunka-megosztást egyben vizsgálták, részben mivel – különösen koreai kontextusban – a férjek hozzájárulása arányaiban alacsony volt, így nem volt észszerű a fő tevékenység további kategorizálása. A XXI. század elejétől azonban a nemzetközi irodalomban két alcsoportot kezdtek megkülönböztetni: a rutin- vagy alapvető házimunkát (*core housework*) és a nem rutinházimunkát (*non-core housework*). Előbbi a házimunkával kapcsolatos, időhöz kötött és mindennapos, relatíve kis élvezetet adó tevékenységeket jelöli, mint a mosást, a főzést, illetve a takarítást, utóbbi pedig a szabadabban beosztható, élvezetesebb, a szabadidőhöz természetében közelebb álló feladatokat, például a vásárlást vagy a ház és az autó rendben tartását.¹³ A rutinházimunka megítélése inkább feminin, és társadalmi értékelése is alacsonyabb. A férfiak házimunka-hozzájárulásának növekedése történelmileg elsősorban a nem rutinfeladatokban és gyermeknevelésben jelentkező magasabb hozzájárulást jelentette.

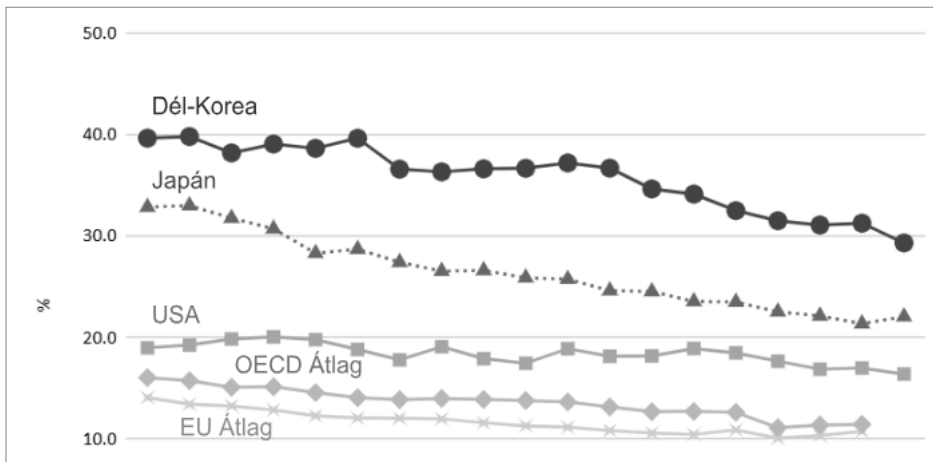
2.2. A munkaerőpiac és háztartási munka változásai koreai kontextusban

A koreai nők munkaerőpiaci részvételének növekedése a hatvanas évektől gyakorlatilag folyamatos. Az 1. diagramon, amely a XXI. században a gazdasági tevékenységben való részvétel arányának változását mutatja, látható, hogy amíg a 15–64 év közötti férfiak részvétele 80% körüli értéken stagnál, addig a nők részvétele több mint 10%-kal növekedett (52,1%-ról 63,1%-ra) az utóbbi 23 évben. Ugyanakkor a munkavállalói piac nemi szempontból továbbra is erősen szegmentált szektorok szerint. A 2. diagram a nők és férfiak közötti fizetésbeli különbségeket ábrázolja Korea és más országok viszonylatában. Láthatjuk, hogy Koreában a bérkülönbségek nemcsak a régióban hasonló szociokulturális adottságokkal rendelkező Japánnal, de más OECD-országokkal, illetve a Koreára nagy befolyást gyakorló Egyesült Államokkal, az európai uniós átlaggal, illetve a szintén magas bérkülönbségeket mutató Magyarországgal összehasonlítva is a legmagasabbak, bár sokat csökkentek a XXI. században.

¹³ Baxter et al. 1998: 103; Shelton–John 1996: 300 (in: Coltrane 2000: 1210); Sullivan 2010: 342.

1. diagram. A nők és férfiak gazdasági részvételi aránya 2000–2023¹⁴

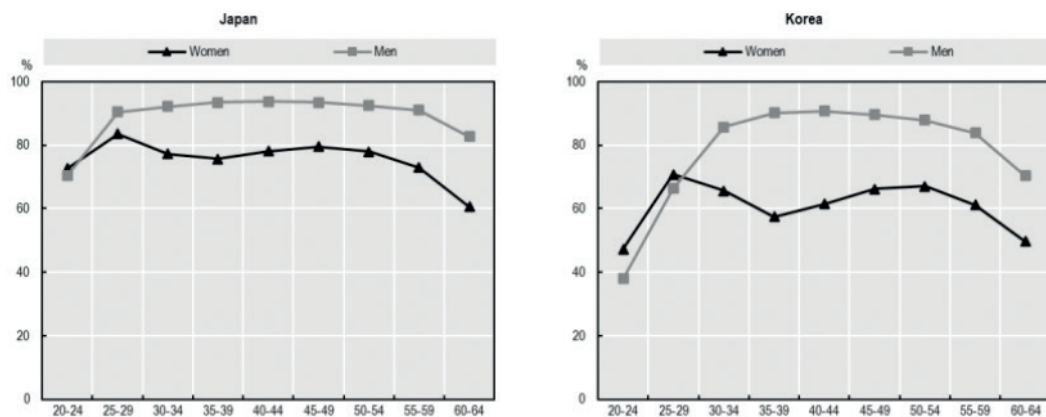

2. diagram. Nemek közötti bérkülönbségek 2005–2023 (Korea és más országok)¹⁵

¹⁴ Statistics Korea 2024 (eredeti adatok alapján saját diagram).

¹⁵ OECD Data Explorer – Gender Wage Gap 2024 (eredeti adatok alapján saját diagram).

Fontos szót ejteni a nők munkaerőpiaci szerepvállalásának változásairól az életút során, mivel ez Koreában másként alakul, mint a legtöbb fejlett országban. Az OECD-országok nagy részében a férfiak munkaerőpiaci státuszához hasonlóan a nők munkaerőpiaci részvételének aránya is többé-kevésbé fordított U formát követ az életút folyamán, tehát először a munkaerőpiacra való belépéssel meredeken növekszik, majd, ha le is csökken kissé a házasodási és gyermekvállalási kor közelében, relatíve kiegyenlítettnek mutatkozik a nők húszas-ötvenes éveiben, végül a nyugdíjkorhatár közeledtével folyamatosan csökken. Koreában azonban már rég felfigyeltek arra, hogy a nők munkavállalása inkább M görbét mutat: bár a nők esetében húszas éveik közepéig folyamatosan növekszik a munkavállalási ráta, a házasodási kor, illetve a gyermekvállalás, majd kisgyermeknevelés időszakában ez élesen lecsökken. Ezután viszont, a nők ötvenéves kora közelében ismét egy kisebb tetőzés látható, amely csak egészen életük végén csökken újra le. Ezzel szemben a férfiak szerepvállalása a máshol is megszokott, fordított U görbét mutatja. Nem csak Koreában jelent meg a nők esetében a tipikustól eltérő M görbe,¹⁶ a legtöbb országban azonban ez mára kiegyenlítődött. A 3. ábrán, amely Japánt és Koreát hasonlítja össze, láthatjuk, hogy amíg az előbbiben szinte eltűnt az M görbe, addig az utóbbiban továbbra is egyértelmű szakadék van a munkavállalási rátában a nők harmincas éveinek közepén.

3. diagram. a Férfiak és nők munkavállalási rátája Japánban és Koreában különböző korcsoportokban 2021-es adatok alapján¹⁷

¹⁶ Például Japán, Szingapúr, illetve Malajzia kontextusában is felfigyeltek erre a jelenségre.

¹⁷ OECD Family Database, 2023 (eredeti diagram).

Mi lehet az oka annak, hogy a munkavállaló nők aránya ilyen mértékben csökken a házasság és gyermekvállalás időszakában? Sokoldalú problémáról van szó, egyrészt szerepet játszhatnak ebben makroszintű szakpolitikák, amelyek továbbra sem könnyítik meg eléggé a nők munkavállalását közvetlenül a gyermekvállalás után. Másrészt a munkaerőpiac gyakran negatívan különbözteti meg a házastárs és kisgyermekes vállalkozókat – vagy esetleg már kisgyermekes – anyákat. Egészen a közelmúltig az iskola előtti gyermeknevelési intézmények alacsony számát szintén a fiatal anyák alacsony munkavállalási rátájának okai közé sorolták. Emellett a koreai társadalom alapvetően még mindig a nő kötelességének tartja a háztartásról és családról való gondoskodást, így nagy szerepe lehet annak a jelenségnek is, hogy Koreában nagyrészt továbbra is a feleségek viselik a házimunka megterhelésének elsőpró hányadát, így nem képesek összeegyeztetni az otthoni és a munkavállalást, különösen a kisgyermeknevelés időszakában.

A következő kérdés: hogyan változott a nemek közötti házimunka-megosztás az évek során. Nemzetközi viszonylatban a férfiak különösen az 1950-es évektől kezdődően nagymértékben növelték háztartásimunka-részvételüket, ez azonban később stagnálni látszott, olyannyira, hogy stagnáló forradalom (*stalled revolution*)¹⁸ néven is illették.

Koreában részben hasonló tendenciát láthatunk: bár a férfiak eredeti hozzájárulásukhoz képest nagyban megnövelték a háztartási munkában való részvételüket, ennek mennyisége a XXI. század kezdete óta gyakorlatilag stagnál, és különösen a nem rutinházimunkára, illetve gyermekekkel kapcsolatos tevékenységekre korlátozódik. Ahogy az 1. táblázatban látható, annak ellenére, hogy 1999 és 2014 között megnövekedett azoknak a férfiaknak az aránya, akik kivették a részüket a nem fizetett munkából,¹⁹ ez még mindig jóval elmaradt a nők kiemelkedően magas, 92–95%-os részvételétől. Igaz ugyan, hogy a nők napi házimunka-megterhelése körülbelül 40 perccel csökkent ez alatt az időszak alatt, ezért azonban nem a férfiak megnövekedett részvétele felelős; a férjek hozzájárulása továbbra is kb. 1 óra 10–15 perc között stagnált (bár hétvégén némileg magasabb volt), míg a nőké továbbra is sokkal magasabb, 2014-ben hétköznapokon 3 óra 44 perc volt.

A nők fokozott munkavállalásával a kétkeresős háztartások számának megnövekedése – tehát az, hogy a nők és a feleségek is egyre nagyobb részben vettek részt a munkaerőpiacon – szintén csak részben jelentett a háztartáson belüli egyenlőbb elosztást. Kezdetben a férjek bizonyos háztartási munkán belül megnövelték részvételüket, ez azonban nem vezetett teljes egyenlőséghez: a feleségek munka után továbbra is jóval nagyobb mennyiségű háztartási munkát

¹⁸ Hochschild 1989: 11.

¹⁹ A tágabb értelemben vett háztartási munkát és egyéb gondozási feladatokat is beleértve.

		Hétköznap				Szombat				Vasárnap			
		1999	2004	2009	2014	1999	2004	2009	2014	1999	2004	2009	2014
Férfiak	Átlagos idő	0:30	0:31	0:35	0:39	0:35	0:43	0:56	1:01	0:47	0:56	1:08	1:13
	Végzők aránya (%)	46,7	51,8	52,6	52,0	47,5	54,9	63,2	62,1	56,2	61,9	69,7	68,3
	Végzők átlagos ideje	1:09	1:07	1:07	1:14	1:14	1:19	1:29	1:38	1:25	1:30	1:36	1:47
Nők	Átlagos idő	4:01	3:41	3:33	3:25	4:05	3:49	3:50	3:37	3:57	3:42	3:43	3:33
	Végzők aránya (%)	92,7	92,2	91,5	91,5	93,5	93,8	94,8	93,3	94,9	94,4	95,4	94,6
	Végzők átlagos ideje	4:20	4:00	3:50	3:44	4:22	4:04	4:02	3:52	4:10	3:56	3:54	3:45

1. táblázat. Koreai felnőttek nem fizetett munkaideje nemek szerint²⁰

végeztek, ez a jelenség második műszak (*second shift*) megnevezéssel került be a köztudatba.²¹

Koreában már az első koreai időmérleg-kutatások kimutatták a második műszak vagy kettős teher (*dual burden*) meglétét a dolgozó nőkre. Felhívták a figyelmet arra, hogy a fizetett munkát végző nők a XX. század végén még akkor is jóval (100 perccel) több munkát végeztek, ha a fizetett és nem fizetett munka összességét vizsgálták. Némi optimizmusra adhatott okot, hogy a fiatalabb háztartásokban ez a különbség valamivel kisebb volt.²² A kétkeresős házaspároknál a férj és feleség között a házimunka-részvételben megjelenő különbség továbbra is az egyik legnagyobb a világon, bár ez némileg csökkent: a 2. táblázatban látható, hogy amíg 2014-ben a kétkeresős házaspár férfi tagjai napi 41 perc háztartási munkát végeztek, és a nők 193 percet, addig 2019-ben a férfiak 54, míg a nők 187 percet. Érdekes azonban összehasonlítani ezt a középső oszloppal, amely a férfi egykeresős háztartásokat tartalmazza: ellentmondásos módon a férfiak itt is hasonló vagy még nagyobb mértékben vették ki részüket a különböző háztartási feladatokból, mint a kétkeresős családok esetében, annak ellenére, hogy feleségeik háztartásbeliként dolgoztak.²³ Láthatjuk tehát, hogy a kétkeresős háztartásokon belül továbbra is aránytalanul nagy teher nehezedik a koreai nőkre.

²⁰ Korean Statistical Office, 2016. (Eredeti adatok alapján saját táblázat.)

²¹ Hochschild, 1989.

²² Kim 2005: 62; Son 2005: 294; You–Choi 2002: 62.

²³ Női egykeresős háztartások esetében nagyobb ugyan a férj házimunka-vállalása, ez azonban így sem éri el a dolgozó feleségét, illetve arányaiban a férfi egykeresős háztartások viszonylatában is elmarad a feleségétől (fontos azonban megjegyezni, hogy Koreában nagyon ritka a női egykeresős háztartás, még 2019-ben is mindössze 1,9% volt a dolgozó korú népesség viszonylatában).

		Kétkeresős		Egykeresős (férj)		Egykeresős (feleség)	
		Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő
2014	Háztartási munka (rutin)	41	193	46	360	99	159
	Család karbantartás (nem rutin)	28	158	27	253	86	145
	Családgondozás	13	35	19	107	13	14
2019	Háztartási munka (rutin)	54	187	53	341	119	156
	Család karbantartás (nem rutin)	39	151	33	245	103	139
	Családgondozás	15	36	20	96	16	17

2. táblázat. Nem fizetett munka mennyisége különböző házimunkatípusok, nemek és keresői státusz alapján, 2014, 2019 (napi átlag percben)²⁴

2.3. Háztartási munkamegosztással kapcsolatos főbb elméletek

A nem fizetett munka elosztására ható tényezőkkel foglalkozó nemzetközi irodalomban három fő elmélet vert gyökeret.²⁵ Ezek közül a legrégebb az úgynevezett relatív erőforrások elmélete (*relative resources hypothesis*), amely gazdaságtudományi szempontból közelít a házimunka-megosztáshoz. Abból a gondolatból indul ki, hogy a házimunka egy olyan, társadalmilag alacsonyán értékelt és személyes szinten sem kívánatos tevékenység, amelyet a háztartáson belül mindkét fél igyekszik lehetőleg elkerülni. Ennek érdekében igyekeznek olyan helyzetet „kialkudni” (*bargaining*) a másik féllel, amelyben a lehető legkevesebb nem fizetett munkát kell végezniük a háztartáson belül. Az elmélet magában foglalja az úgynevezett gazdasági függés (*economic dependency*)²⁶ elméletét, amely a munkaerőpiaci részvételre, illetve a relatív keresetre helyezi a hangsúlyt, de azt más erőforrásokra is kiterjeszti. A relatív erőforrások elmélete alapján a háztartáson belül az a fél végzi majd a több nem fizetett munkát, aki a másik félhez viszonyítva alacsonyabb erőforrásokkal rendelkezik. Ez kiterjed az iskolázottságra, a foglalkozás presztízsére vagy fajtájára, illetve a jövedelmi státuszra is. Más szóval, az a fél végez majd kevesebb házimunkát, aki magasabb iskolázottsággal, a társadalom által magasabbra értékelt állással vagy magasabb jövedelemmel rendelkezik, mivel ő jobb alkupozícióban van. Történelmileg – különösen a női iskolázottsági mutatók növekedése, illetve a női munkavállalás széles körű elterjedése előtt – ez leginkább a férfiakat jelentette. Ez alapján tehát a hagyományosan magasabb státuszú férfiek voltak előnyösebb alkupozícióban, így könnyebben el tudtak érni és fenn tudtak tartani egy olyan helyzetet, ahol kevesebb házimunkát kellett végezniük. Fontos megjegyezni, hogy hasonlóan a további elméletekhez, a gyermeknevelés és gyermekgondozás tevékenységei itt is más elbírálás alá esnek, mivel tipikusan ezeket tekintik a nem fizetett munkán

²⁴ E-Nara Jipyeo, 2024 (eredeti adatok alapján készített saját táblázat).

²⁵ Magyar nyelvű elméleti áttekintésért lásd még: Herche 2010: 78–81; Murinkó, 2014: 71–74.

²⁶ Blood–Wolfe 1965: 96 (in: Murinkó 2014: 72).

belül a legélvezetesebb, érzelmileg legkielégítőbb tevékenységnek, és a férjek is ebben vesznek részt a legnagyobb arányban.

A nemzetközi kutatások alapvetően alátámasztották a relatív erőforrások elméletét,²⁷ a különböző erőforrások közül pedig kifejezetten a két fél egymáshoz viszonyított, relatív jövedelme mutatkozott jelentősnek.²⁸ Az empirikus kutatások folyamán azonban korán fény derült arra, hogy a képet egyéb változók is árnyalják, többek között a felek nemi attitűdjei. Bizonyították, hogy bár a gazdasági függésnek hatása van a házimunka-megosztásra, gyakran a feleségek akkor is jóval több házimunkát végeznek, ha ők az elsődleges keresők a családon belül.

A következő elmélet, az időelosztási vagy időallokációs elmélet (*time allocation hypothesis*), Becker nevéhez fűződik.²⁹ Az elmélet a hetvenes években kezdett formát ölteni, különösen a kétkeresős családok számának növekedésével, amikor egyértelművé vált, hogy a relatív erőforrások önmagukban nem magyarázzák meg tökéletesen a háztartáson belüli nem fizetett munka dinamikáját, különösen olyan családokon belül nem, ahol a férj és a feleség is dolgozik. Brines például rámutatott, hogy a relatív erőforrások mellett a munkaviszony típusa (teljes vagy részmunkaidő, illetve munkanélküli) is kulcsfontosságú a házimunka-elosztás dinamikájában.³⁰ Az időelosztási elmélet racionális döntésként fogja fel a házimunka megosztását. Ez alapján a nem fizetett munka mennyisége az egyéb kötelezettségekre fordított idő – különösen a fizetett munka – mennyisége alapján dől el. Alapvető gondolata a szakosodás, amely alapján az a fél vesz majd részt nagyobb mennyiségben a háztartási munkában, akinek kevésbé erős a kapcsolata a munkaerőpiaccal, tehát kevesebb órában vagy egyáltalán nem dolgozik.

Coverman az elsők között bizonyította empirikusan, hogy a férjek által végzett házimunkaórák száma növekszik, ha feleségeik dolgoznak, és emiatt kevesebb idejük marad a háztartáson belüli munkák elvégzésére.³¹ Több kutatás egyesítésével Shelton és John rámutatott, hogy az egyének által végzett fizetett munka erős kapcsolatban áll az általuk végzett nem fizetett munka mennyiségé-

²⁷ A férjzett nők magasabb iskolázottságának hatását például Bianchi et al. 2000: 210; Lachance-Grzela et al. 2010: 771 vagy Coltrane 2000: 1221; a magasabb munka presztízs-hatását például Coltrane 2000: 1220; a relatív kereset hatását többek között szintén Coltrane 2000: 1220 és Lachance-Grzela et al. 2010: 771 mutatta meg.

²⁸ Már korán fény derült azonban arra is, hogy a jövedelem hatása nem egyértelműen lineáris: Brines például megmutatta, hogy a hosszú ideje munkanélküli férfiak paradox módon kevesebb házimunkát végeztek, mint dolgozó társaik (Brines 1994: 677).

²⁹ Becker 1993: 30–53.

³⁰ Brines 1994: 673, de lásd még: Gupta 2006: 989.

³¹ Coverman 1985: 93.

vel.³² Végül Bianchi és társai bizonyították azt is, hogy a két változó hatása nem függ az idő múlásától, a fizetett munka hatása a nem fizetett munkára történelmileg folyamatos.³³

Ahogy már korábban említettem, már az első házimunka-elosztási elmélet megjelenésénél ráirányult a figyelem a nemi és az ideológiai attitűdök fontosságára a házimunka-megosztásban. A nemmel kapcsolatos elméleteken belül két fő hipotézis alakult ki. A nemi szerepek elmélete (*gender role theory*) statikus fogalomként tekint a nemi attitűdökre, míg a nem megjelenítése elmélet (*doing gender theory*) azt hangsúlyozza, hogy az attitűdök dinamikusan változnak, és megerősíthetők-gyengíthetők bizonyos nemileg meghatározott (*charged*) cselekvésekkel.

A nemi szerepek gondolatának megszületése tulajdonképpen megelőzi a házimunkával kapcsolatos elméleteket. Először Talcott Parsons és munkatársai érveltek amellett, hogy a nemi szerepek fontosak a családi stabilitásban.³⁴ A később véglegesített elmélet alapján a társadalom írja elő az egyén neme alapján az elfogadott viselkedési mintázatokat, kötelességeket és privilégiumokat. A férfiasság és a nőiesség adott társadalomban uralkodó társadalmi normái alapján az egyén a társadalmi szocializáció alatt sajátítja el ezeket, és relatíve állandóak az élete során. Ez alapján a hagyományos nemi szerepek írják elő azt, hogy a nők több házimunkát végeznek, míg a férfiak inkább a munkaerőpiacra koncentrálnak az idejük nagy részét, mivel ezt gondolják az általuk elsajátított szerephez illőnek.

Ezt a gondolatot árnyalták és részben cáfolták meg Zimmerman és társai, akik úgy vélték a felek nem azért végeznek több vagy kevesebb házimunkát, mert passzívan követik a társadalom által rájuk rótt szerepeket, hanem mert aktívan döntenek úgy, hogy megélik feminin vagy maszkulin voltukat a házimunkán belül.³⁵ Itt tehát szerepet kap a személyes döntéshozatal, a személyes szerepvállalás is. A családon belül a felek például aktívan döntenek arról, hogy megerősítik-e a nemi szerepeket több vagy kevesebb házimunka végzésével. Például, ha a férfi nem a társadalom által megszokott és elvárt kenyérkereső szerepét ölti magára, esetleg jóval kevesebbet keres a feleségénél, igyekezhet megerősíteni maszkulin szerepét más területeken. Dönthet például úgy, hogy

³² Shelton–John 1996: 307

³³ Bianchi et al. 2000: 2010.

³⁴ Úgy gondolták, hogy a férfiak tipikusan úgynevezett „instrumentális” szerepet vesznek magukra, tehát rájuk hárul a döntéshozatal és a gazdasági javadalmak biztosítása a család számára, míg a nők „expresszív” szerepük alapján alapvetően a háztartáson belüli kötelezettségekre, illetve a gondoskodási feladatokra specializálódnak (Parsons et al. 1956: vii).

³⁵ West et al. 1987:137–140.

annak ellenére kevesebb házimunkát végez, hogy relatív erőforrásai és időráfordítása alapján neki kellene nagyobb részt vállalnia az otthoni feladatokból.³⁶

A nemzetközi kutatásokban tehát a nemi attitűdök változójának bevezetésével igyekeztek magyarázni azt a házimunka-megosztásban megmaradó különbséget a férfiak és a nők között, amelyre a relatív erőforrások és az időallokáció elmélete nem adott magyarázatot. Több kutatás kimutatta, hogy az egalitáriusabb felfogású párok egyenlőbben osztják meg a házimunkát, vagyis a nemi egyenlőséget valló nők kevesebb, a férfiak pedig több házimunkát végeznek.³⁷ Hamar egyértelművé váltak azonban az egyéni szintű nemiattitűd-változók korlátai, mivel hiába vált az emberek gondolkodása egyre egalitáriusabbá, egy idő után ez már nem csökkentette tovább a nemek közötti házimunka egyenlőtlenségeit.

Annak ellenére, hogy jelen tanulmányban a klasszikusnak tekinthető házimunka-elméletekre korlátozom a kutatásomat, fontos megjegyezni, hogy az utóbbi években alternatív elméletek is születtek. Ezek igyekeztek választ adni olyan kérdésekre és ellentmondásokra amelyeket a korábbi elméletek nem tudtak kielégítően megválaszolni, például: miért akadt meg a háztartásimunka-megosztás közötti kiegyenlítődé, hogyan lehetséges az, hogy a férj magasabb szerepvállalása a nem fizetett munkában nem mindig csökkenti a feleség házimunka-igénybevételét, vagy hogy miért elégedettek a feleségek a háztartási munka megosztásával annak ellenére, hogy férjeik továbbra is kevésbé vesznek abban részt.³⁸ Ezek azonban inkább kiegészítik, árnyalják a házimunka-megosztás képét, nem adnak átfogó képet, így jelen tanulmányban nem foglalkozom velük bővebben.

2.4. A házimunka változása a XXI. században

A háztartási munka kutatása Koreában a 1980-as és 1990-es években kezdődött, majd a 2000-es évek elejétől kapott igazán szárnyra, vagyis a nemzetközi

³⁶ A hagyományos társadalmakban természetesen nehezebb lehet a társadalmi normákkal szembehelyezkedni, szükség van a közvetlen közösség, illetve a házastárs támogatására vagy legalábbis elfogadására is. Emellett az elmélet azt a gondolatot is magában rejt – a nemi szerepek elméletével szemben –, hogy különböző terekben másként viselkedhetnek a felek, az otthonon belül például követhetnek femininebb, a munkahelyen viszont maszkulinabb viselkedési mintákat. Végül viselkedési mintázatuk változhat életük során, a gyerekek születésével vagy nagyobb események bekövetkeztével, esetleg a házastárssal való megbeszélés, alkudozás alapján.

³⁷ Coltrane 2000: 1221.

³⁸ Ilyen például a szimbolikus interakció elmélete (Blumer 1969), amely a háztartási munka kontextusában a különböző tevékenységek szimbolikus jelentését hangsúlyozza; illetve az érzelmi tőke (Diane 2000) gondolata, amely a háztartási munkamegosztás pszichológiai aspektusait is kiemeli.

irodalomhoz képest körülbelül húsz év lemaradással került csak a téma az érdeklődés középpontjába. Ebben az időben egyrésről a társadalmi változások hatásaival – például a kétkeresős családok számának növekedése, illetve a nők egyre magasabb iskolázottsága – kapcsolatban nőtt meg az érdeklődés a házimunka iránt, illetve a család és a munka jobb összeegyeztethetőségét célzó szakpolitikák értékelése és jövőbeni irányának definiálása is a kutatások céljai közé tartozott. Ezzel együtt a XX. század vége volt az az időszak is, amikor megbízható, rendszeres időszakonként megrendezett nagyméretű és nemzetileg reprezentatív kérdőívek születtek meg, például a Koreai Statisztikai Hivatal által öt évente megrendezett Időmérleg kutatás (1999-től)³⁹ vagy a Koreai Munka- és Bevételi Panel kutatás (1998-tól).⁴⁰

A háztartási munka megosztásának előző részben felvázolt három fő elméletét számos kutatás próbálta tesztelni empirikusan nemzetileg reprezentatív koreai adatokon. Az alábbiakban felvázolok néhány befolyásos kutatást, amely a házimunka-megosztás egy-egy Koreára jellemző aspektusát mutatja be.

Kim és Kim a Koreai időmérleg kutatás 2004-es adatain keresztül vizsgáltak két elmélet, a relatív erőforrásokkal összefüggő gazdasági függés, illetve a nem megjelenítése elméletével összefüggő nemek közötti kompenzáció (*gender compensation*) elméletének hatásait a házimunka megosztására.⁴¹ A nemek közötti kompenzáció⁴² gondolata alapján, ha a felek eltérnek a társadalmi normákban foglalt „ideális” nemi szerepektől – például, ahol a feleség többet keres, esetleg jobb munkája van, vagy ahol a férj van otthon a gyermekekkel –, azt megpróbálják kompenzálni úgy, hogy az élet más területein hatványozottan femininebb vagy maszkulinabb szerepeket vesznek magukra.

Kutatásukban megmutatták, hogy a feleség gazdasági függetlenségének kiegyenlítő szerepe van az általa végzett rutinházimunka mennyiségére. A magasabb kereset, illetve a magasabb iskolázottsági szint hatását más, korábbi kutatások is alátámasztották.⁴³ Emellett azonban ők azt találták, hogy azoknál a pároknál, ahol a feleség bevétele legalább 40%-a az összkeresetnek, inkább a nemek közötti kompenzáció elmélete lép életbe. Más szóval, amíg a női jövedelem növekedésével a feleség által végzett házimunka mennyisége kezdetben csökken, attól a ponttól kezdve, hogy ez az összeg megközelíti a férj bevételét, éppen ellentétes tendencia lép életbe: minél többet keres a feleség a férjénél, annál inkább ismét növekszik saját házimunka befektetése annak érdekében,

³⁹ Korean Time Use Survey (Han'guk saenghwalsiganjosa 한국생활시간조사), 1999–2019.

⁴⁰ Korean Labor and Income Panel Study (Han'guk nodongp'aenöljosa 한국노동패널조사), 1998–2021.

⁴¹ Kim–Kim 2007.

⁴² Greenstein 2000: 324, 333.

⁴³ Például: Han 1991: 183–184.

hogy „kompenzálja” a házaspár eltérését a hagyományos szerepektől. Vagyis ha az x tengelyen a pár egymáshoz viszonyított relatív keresetét, az y tengelyen pedig a női házimunka mennyiségét ábrázoljuk, egy U alakú görbét kapunk, amely a régió más országaiban is megjelenik.⁴⁴ A házaspár egymáshoz viszonyított, relatív keresete a férfi által végzett házimunkára viszont nem volt szignifikáns hatással. Ez alapján tehát az is feltételezhető, hogy a feleségek szükségből növelik meg házimunka-hozzájárulásukat, mivel nem tudják elérni azt, hogy konzervatívabb beállítottságú férjeik több házimunkát végezzenek. A férfiak esetében az egyetlen relatív erőforrásokkal összefüggő változó, amely pozitív hatással volt házimunka-részvételükre, saját iskolázottságuk volt. Az időallokációs hipotézisre ugyanakkor mindkét fél esetében bizonyítékot találtak, bár ez a férfi esetében sokkal kisebb mértékű hatást jelentett, mint a feleségeknél.

Láthatjuk tehát, hogy a XXI. század fordulópontján Koreában nem volt kapcsolat a férfi házimunka mennyisége, illetve a kétkeresős családszerkezet között, a férfira sem a relatív erőforrások elmélete, sem a nemi kompenzáció elmélete nem volt hatással,⁴⁵ ez utóbbi mindössze a feleséget érintette. Emellett a különböző magyarázó változók sokkal nagyobb hányadban magyarázták a feleségek által végzett házimunka mennyiségét, mint a férj esetében (16%, illetve 3%). Feltételezhetjük tehát hogy a férj esetében más, a kutatásban nem megjelenő változók lehettek a házimunka-részvétel hátterében.

A fentebb vázolt kutatás még egyáltalán nem vette közvetlenül figyelembe a párok nemi attitűdjének hatását a házimunka mennyiségére, annak ellenére, hogy ezt a 2004-es koreai Időmérlegben már mérték, a következő kérdés alapján: „Mennyire ért egyet azzal a kijelentéssel, hogy a férfi dolga a munka, a nőé pedig a család (rendben tartása)?”⁴⁶ Yoon kutatásában többek között erre keresett választ, szintén az Időmérleg adatainak vizsgálatával.⁴⁷ Kutatási kérdései a következők voltak: szignifikáns hatással van-e a nemi attitűd a házimunka mennyiségére; hogyan áll egymással kapcsolatban a férj és feleség egalitárius vagy konzervatív hozzáállásának kombinációja és a házimunka mennyisége; ez a hatás hogyan változik az alsó-, közép-, illetve a felsőosztálybeli kétkeresős családok esetében.

Eredményeiben közzétette, hogy a feleségek nemi attitűdjének egyáltalán nem volt szignifikáns hatása sem saját, sem férjeik házimunka-mennyiségére. Ezzel ellentétben a férjek esetében az egalitáriusabb hozzáállás pozitív hatással

⁴⁴ Lásd például: Kim 2013: 29.

⁴⁵ Amerikai kontextusban viszont Brines 1994: 677, illetve Nermo–Evertsson 2004: 1284 is kimutatott ilyen hatást; Ausztráliában például Bittman et al. 2003: 202.

⁴⁶ „Kwihanün ‘namjanün il, yōjanün kajōng’iranün mare taehae öttök’e saenggakhasimnikka? 귀하는 ‘남자는 일, 여자는 가정’이라는 말에 대해 어떻게 생각하십니까?”

⁴⁷ Yoon 2010.

volt az általuk végzett „feminin” házimunka mennyiségére, viszont nem volt hatással a feleségük által végzett házimunkára.⁴⁸ A házaspárok nemi attitűdjének kombinációja sem mutatott szignifikáns hatást a feleség házimunka-megterhelésére, megerősítve azt, hogy esetükben sem saját, sem férjeik egyenlőbb szemlélete sem csökkentette a feleség által végzett házimunka mennyiségét.

A kutatás különböző társadalmi osztályok szerint is áttekintette a kereset és a nemi attitűdök hatását a női házimunka mennyiségére, és azt találta, hogy a női háztartási munka esetében csak a középosztálybeli párok között volt bizonyítéka a feleség esetében a nemektől való eltérés (*gender deviance*) elméletének, tehát csak ebben a szegmensben volt megfigyelhető az, hogy a magasabb relatív keresettel rendelkező nők a házimunka mennyiségében kompenzálták a hagyományos koreai nemi szerepekből való kiesést. A férfi által végzett házimunka esetében azt találta, hogy különösen az alsóosztályban olyan párok esetében, ahol a férfi a feleségéhez képest különösen keveset keresett, előnytelenebb gazdasági helyzete ellenére a férj inkább csökkentette, mint növelte saját házimunka-hozzájárulását. Ebben a hagyományos „kenyérkereső” szerephez való ragaszkodás, tehát a nemek megjelenítése elmélet férjre vonatkoztatott hatását lehet felfedezni.

Tovább árnyalva a nemi attitűdökről alkotott képet, a társadalmi osztályok alapján azt találta, hogy csak az alsóosztályban jelentett szignifikáns pozitív kapcsolatot a férfi egalitárius nézete abban, hogy ő mennyi rutinházimunkát végzett. Emellett ő is bizonyítékot talált az időallokációs hipotézisre mindkét nem esetében, ez alapján a hosszabb munkaórák általánosságban csökkentik a saját és növelik a házastárs házimunka-mennyiségét.

Összességében tehát az látható, hogy a XXI. század elején a relatív erőforrások elméletével összefüggő gazdasági függés elmélete a dolgozó nők által végzett házimunka esetében U alakot mutatott, tehát különösen magas volt nemcsak a férjtől való magas gazdasági függés, hanem a magas gazdasági függetlenség esetében is. A férfi által végzett házimunka mennyiségére azonban vagy egyáltalán nem voltak hatással a relatív erőforrások,⁴⁹ vagy ezek kapcsolata változó volt,⁵⁰ nem lehetett tehát egyértelmű hatást megállapítani. Az időkorlát elmélete általánosan bebizonyosodott mind a feleség, mind a férj esetében, tehát ha hosszabb munkaórában dolgoztak, lecsökkent házimunka-megterhelésük. Ennek hatása házastársukra is szignifikáns, de ellentétes irányú volt, bár ez gyakran egészen kis értéket jelentett. A nemi attitűdök hatása inkább a férjek esetében

⁴⁸ Heo–Kim 2019: 21. Hasonló hatást mutatott ki, de csak a férj házimunka-megosztással kapcsolatos egalitárius attitűdje esetén Lee 2014: 42. Ezzel ellentétesen úgy találta, hogy a férj egalitáriusabb attitűdje csökkenti a feleség által végzett házimunkát.

⁴⁹ Kim–Kim 2007: 163; Yoon 2010: 135.

⁵⁰ Lásd még: Eun 2009: 163.

volt szignifikánsnak tekinthető, és csak saját házimunka-megterhelésükre korlátozódott, a férfiek tehát több házimunkát végeztek, ha egalitárius nézeteket vallottak.

A következő kérdés, hogy mennyit változtak ezek a tendenciák tíz év alatt, ha változtak egyáltalán. An kutatásában a 2014-es koreai Időmérleg-adatokat vizsgálta, és a gazdasági függés, illetve a nemi szerepek fontosságának a hatását kutatta.⁵¹ Kutatásának érdekessége, hogy a nemi attitűd és a gazdasági függés közös hatását, interakcióját is figyelembe vette. A feleségek esetében nem talált kapcsolatot a nemektől való eltérés elméletére, esetükben sem abszolút, sem relatív keresetüknek, saját nemi attitűdjüknek, illetve ezek interakciójának sem volt szignifikáns hatása. Más erőforrásaik, például iskolázottságuk viszont csökkentette saját háztartásimunka-megterhelésüket. Ugyanakkor, a férfi konzervatív attitűdje megnövelte a feleség által végzett házimunkát. Más relatív erőforrásoknak, például az iskolázottságnak, csak az egyén által végzett házimunkára volt hatása, és iránya itt sem volt az elméletbe illő.⁵² Az időallokációs elmélet azonban ismét bebizonyosodott, a feleség és a férj hosszabb munkaórái itt is csökkentették saját, illetve megnövelték házastársuk házimunka-megterhelését.

A férfiek által végzett házimunka mennyiségének vizsgálatában emellett azt találta, hogy a magas függés és a magas függetlenség értékeiben volt magasabb a házimunka mennyisége, ez azonban erősen változott a férfi nemi attitűdjének figyelembevételével. A konzervatívabb férfiak mindkét előbbi csoportban jóval kevesebb házimunkát végeztek, mint az egalitárius férfiek, de ez a hatás különösen erős volt azok között a férfiek között, akik gazdaságilag függtek a feleségüktől. Azt találta tehát, hogy a koreai társadalomban a férfiak számára nagyobb annak szabadsága, hogy megélik konzervatív, vagy liberális attitűdjüket, mely különösen az esetben szembetűnő, mikor a férfiak kiszolgáltatottabb gazdasági helyzetben vannak. Kiemelte tehát, hogy a nőekkel ellentétben a férfiak gazdasági függetlenségük és nemi attitűdjük alapján osztják be a házimunkát, míg feleségeik ezt nem tudják szabadon megtenni. Így e kutatás konklúziója az, hogy Koreában a háztartási munka megosztása nem elsősorban a nemek megjelenítéséhez kapcsolódik – hiszen a nők esetében ennek nem volt szerepe –, hanem egyfajta, a koreai társadalom makroszintű nemi attitűdjével kapcsolatos hatalomjátékhoz hasonlít.⁵³

⁵¹ An 2020.

⁵² A kutatás férfiak esetében pozitív, nők esetében negatív hatást mutatott.

⁵³ Oh 2016: 263.

2.5 A házimunka-megosztás változása az életút alatt

A tanulmány utolsó részében röviden kitérek a házimunka-vállalás változásaira az életút különböző szakaszain, illetve főbb eseményeinek vizsgálatán keresztül. Ezzel szeretném hangsúlyozni nemcsak azt, hogy az életfolyamat úgynevezett nemi szerepek által befolyásolt életutat követ (*gendered life course*),⁵⁴ hanem azt is, hogy a házimunka nemek szerinti elosztása nem állandó egy bizonyos történelmi időpontban sem, hanem dinamikusan változik különböző fontos családi események – például a házasság, gyermekszülés vagy akár a nyugdíj utáni öregkor⁵⁵ – vonatkozásaiban is.

Kutatásában Lee és Lee a fiatal koreai felnőtteket vizsgálta a felnőttkori átmenet korszakában.⁵⁶ Ahogy a bevezetésben is említettem, a felnőttkori átmenet – mint a szülőktől való függetlenedés, illetve a saját családalapítás felé vezető folyamat – különösen fontos ahhoz, hogy jobban megértsük az alacsony születésszám okait. Lee és Lee kutatása négy különböző életszituációban vizsgálja a 25 és 39 év közötti korosztály házimunka-megterhelését nemek szerint: családdal együtt lakó, egyedül lakó fiatalok, illetve fiatal házaspárok gyermek nélkül és gyermekkel.

Mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy a nők minden életszituációban szignifikánsan nagyobb százalékban vettek részt a házimunkában, illetve nagyobb részt is vállaltak belőle, az életút különböző állomásainak házimunka-megterhelésében mutatkozó tendencia azonban nem volt ugyanolyan mindkét nem esetében.

A házimunkában való részvétel⁵⁷ aránya a fiatal nők esetében akkor volt a legalacsonyabb, ha szüleikkel együtt éltek, valószínűleg azért, mert ez esetben tipikusan az anya vagy más női családtag végezte a házimunka oroszlánrészét. Akik azonban részt vállaltak a házimunkából, azok általánosan 86 percet foglalkoztak ezzel naponta. Ezzel szemben a házimunka-részvétel aránya nagymértékben növekedett, mikor különköltöztek, gyermekvállalás után pedig szinte nem volt olyan háztartás, ahol a feleségek egyáltalán ne végeztek volna házimunkát (97,7%). Ezzel együtt házimunka-megterhelésük is folyamatosan növekedett, a házimunka mennyisége különösen meredeken nőtt a házasság után (135 perc), illetve a gyermek születése után (185 perc). Ez különösen szembetűnő volt az olyan rutinháztartási tevékenységekben, mint az ételkészítés, takarítás és mosás.

⁵⁴ Moen 2011: 88.

⁵⁵ Cha et al. 2024.

⁵⁶ Lee–Lee 2018.

⁵⁷ Ez általában azt jelenti, hogy az adott napon az illető legalább minimummértékben (amely itt 10 perc) végzett házimunkát.

Ezzel ellentétben a fiatal férfiak körülbelül hasonlóan alacsony mértékben végeztek házimunkát akkor is, ha szüleikkel, illetve akkor is, ha friss feleségükkel (43–44%) éltek, ráadásul az általuk végzett házimunka mennyisége is hasonlóan alacsony maradt (24–26 perc). Ők akkor végeztek a legnagyobb arányban, illetve a legnagyobb mennyiségben házimunkát, amikor már külön költöztek a szülőktől, de még egyedül éltek (68,7%, illetve 47 perc). Ennek okait többek között abban kereshetjük, hogy ha nem volt a háztartáson belül olyan női családtag, aki a hagyományos női szerepekkel összhangban a házimunkát átvállalta volna, a férfiak kénytelenek voltak a rutinházimunkát elvégezni. Annak ellenére, hogy a házasságon belüli házimunka-hozzájárulásuk a gyermek születése után valamennyivel megnőtt (47%),⁵⁸ ez inkább a szolgáltatások igénybevételében (például vásárlás), illetve a takarításban mutatkozott meg, illetve a teljes házimunka-részvétel mértéke továbbra is alacsony, mindössze napi 33 perc maradt.

Az utolsó részben – kapcsolódóan a korábban tárgyalt tanulmányokhoz – a kutatás arra is kitért, hogy milyen változók vannak hatással a fiatal nők és férfiak házimunka-megterhelésére. Itt úgynevezett kontrollváltozóként vezette be a különböző életszakaszokat, tehát arra koncentrált, hogy az életszakaszoktól függetlenül (vagyis azokra kontrollálva) milyen egyéb elemek vannak hatással a házimunka mennyiségére. A nők szempontjából úgy találta, hogy a relatív erőforrásokhoz köthető változók egy része szignifikáns hatással volt az általuk végzett házimunkára. A magasabb presztízsű munkabeosztással rendelkező nők például szignifikánsan kevesebb házimunkát végeztek, mint diák, fizikai munkás és munkanélküli társaik. Keresetüknek szintén enyhítő hatása volt a házimunka mennyiségére. Ezek közül azonban a férfiak esetében egyik sem volt szignifikáns. Az időallokációs hipotézis – ahogy korábban – itt is mindkét nem esetében bebizonyosodott: minél több fizetett munkát végeztek a személyek, annál kevesebb volt az általuk végzett házimunka. Szintén összhangban voltak az eredmények a korábbi kutatások többségével abban, hogy a nemi attitűd csak a férfiak esetében volt szignifikáns: itt egalitárius nézeteik pozitívan növelték meg a házimunka mennyiségét.

Lee és Lee egy későbbi kutatásában más, longitudinális adatok felhasználásával⁵⁹ nagyító alá vette a gyermekszületés meghatározó eseményét is a párok szempontjából.⁶⁰ A longitudinális vizsgálatok nagy előnye, hogy mivel hosszú éveken keresztül követik ugyanazokat a kérdezetteket, levonhatók belőlük olyan konklúziók amelyeket az egy-egy időpontra szorító (például Időmérleg) adatoknál nem. Nemcsak az mutatható tehát meg, hogy a gyermekszületés előtt és

⁵⁸ Lásd még Eun 2009: 162; An 2020: 209.

⁵⁹ Nők és Családok Koreai Longitudinális Kérdőíve (Han'guk yösöng kajok p'aenöljosa 한국여성가족패널조사), 2007–2018.

⁶⁰ Lee–Lee 2020.

a gyermekszületés után álló (különböző) párok esetében mekkora a házimunka különbsége, hanem bizonyítható azt is, hogy ez a változás egy-egy konkrét pár esetében is fennáll, és nem más változók felelnek ezekért a különbségekért. Ezzel szemben megvan az a hátrányuk, hogy gyakran kevésbé részletezik a különböző házimunka-tevékenységeket, esetleg a pontos munkamegosztást. Jelen kutatásba az eredeti mintából azokat a párokat válogatták be, akik a korábbi, két évvel azelőtti adatfelvételhez képest egyszer vállaltak gyermeket. Tehát annak ellenére, hogy két év alatt biológiailag lehetséges kétszer gyermeket szülni, az elemzés egyszerűsítése miatt ezeket a – ritka – eseteket kivették az elemzés alól. A háztartási munkát az alapján elemezték, hogy öt különböző tevékenységet⁶¹ a házaspárok hetente milyen gyakran végeztek a felvételt megelőző hónapban, összehasonlítva a gyermek születése előtti adatokkal. A kérdőív természete így némileg korlátokat szab az elemzésnek, hiszen csak azt lehet megállapítani, hogy a különböző házimunka-tevékenységek gyakorisága nőtt vagy csökkent-e, az, hogy ez pontosan hány alkalommal volt kevesebb, illetve hogy ez milyen mennyiségű házimunka-változást jelent, ha jelent egyáltalán, nem állapítható meg. Ettől függetlenül hasznos információkat kaphatunk a házaspárok időfelhasználásának töredezettségéről, illetve a különböző tevékenységek időzítéséről, és valószínűsíthetjük, hogy a gyakoribb házimunkavégzés együtt jár a nagyobb házimunka-megterheléssel is.

A kutatás mindenekelőtt megmutatta, hogy a gyermek születése mindkét nem esetében hatással volt a különböző házimunka-tevékenységekben való részvétel gyakoriságára. Azt találták, hogy a tevékenységek nagy része mind a férj, mind a feleség esetében nőtt, de a feleségek esetében csak a mosás, míg a férfiak esetében csak a mosogatás gyakorisága nőtt meg szignifikánsan. Annak ellenére, hogy a különböző rutin-, mindennapos házimunkákban, például az ételkészítésben és mosogatásban, a feleségek vagy növelték vagy legalábbis nagy arányban tartották korábbi házimunka-gyakoriságukat (90% felett), addig a többi, időzíthető tevékenység esetében ez az arány jóval alacsonyabb volt (kb. 70%), amelyet valószínűleg – legalább részben – a férj vállalt át.

A tanulmány utolsó részében a feleségek és a férfiak közül azokat az al csoportokat hasonlították össze, ahol a szülés előtti és utáni gyakoriság csökkent vagy nőtt, azokkal, akiknél nem volt változás. Ezen belül azt vizsgálták, hogy különböző változók milyen hatással voltak erre a csökkenésre vagy növekedésre. Az időallokációs hipotézissel összhangban azt találták, hogy azok a nők, akik szülés előtt dolgoztak (és ezért relatíve kevesebb idejük volt a házimunkára), szülés után általánosan megnövelték a házon belüli háztartásimunka-tevékenységüket, feltehetőleg azért, mert ideiglenesen kiestek a munkaerőpiacról.

⁶¹ Ételkészítés, mosogatás, mosás, bevásárlás, takarítás.

A férfiak esetében a dolgozó férfiak meg is növelhették, de csökkenthették is házimunka-végzésüket, ez arra utal, hogy más változók – például személyes döntés, nemi attitűd, lakóhely – állhatnak a háttérben. A férjek esetében a relatív erőforrásoknak is szerepe volt: ha fizetésük magasabb volt, akkor valószínűbb volt, hogy fenntartották a gyermek születése előtti hozzájárulásukat, és nem növelték meg. A nemi szerepek elméletével kapcsolatban pedig azt találták, hogy az egalitáriusabb férfiakra jellemzőbb, hogy megnövelték a legtöbb házimunka-tevékenységben való szerepvállalás gyakoriságát a gyermek születése után, a feleségek esetében azonban a nemi attitűd hatása nem volt szignifikáns. Hasonló eredményeket kaptak tehát, mint a korábbi kutatások esetében, tehát amíg az időallokációnak mindkét fél esetében szerepe volt, addig a relatív erőforrások, illetve a nemi attitűdök inkább a férjek háztartásmunka-hozzájárulására hatottak, és ők relatíve nagy döntési szabadságot élveztek abban, hogy mennyi házimunkát végeztek a gyermek születése után, míg a feleségekre ugyanez nem volt elmondható.

A tanulmány utolsó részében még egy kutatásra szeretném felhívni a figyelmet, amely két időpontban hasonlítja össze az életút egyik meghatározó eseménye alapján a házimunka-megterhelést a férjek és a feleségek között. Így nemcsak azt láthatjuk, hogy egy ember élete alatt is változásokat mutatnak a házimunka-megosztási trendek, hanem azt is, hogy ezek az időkontinuumon belül sem állandók. Kim és Jin kutatásukban azokra a párokra fókuszáltak, akik még iskolázatlan kisgyermeket neveltek, és a 2004-es, 2009-es, illetve 2014-es Időmérleg adatait hasonlították össze.⁶² A házimunka-megterhelést hétköznapra és hétvégére szólóan külön tekintették át. A korábbi kutatásokkal összhangban azt találták, hogy a kisgyermekes feleségek által végzett házimunka mennyiségére kevés változó hat szignifikánsan. Úgy találták, hogy a nő által végzett fizetett munka mennyisége 2004 és 2014 között átlagosan egyre nagyobb arányban csökkentette az általa végzett házimunka-megterhelést, tehát egyre erősebben hatott rá az időallokációs hipotézis. A férj munkaórái és a házaspár alacsony iskolázottsága csak 2004-ben, a hétvégi napokon mutatott pozitív hatást, mindkettő esetében magasabb volt a feleség házimunka-terhelése, és ez szintén egybevág a korábbi elméletekkel. A gazdasági függés elméletével kapcsolatban, a feleség relatív bevétele a férjhez képest 2004-ben csak hétköznap, míg 2009-ben és 2014-ben csak hétvégén volt szignifikáns hatással a házimunkára, mindhárom esetben enyhítve a megterhelést. A nemi attitűdöket nem külön-külön, hanem páronként vizsgálta, összhangban azokkal a korábbi kutatásokkal, amelyek utaltak arra, hogy a párok között a nemi attitűd összhangja fontosabb lehet, mint a személyes beállítottság, mivel a személyes nemi attitűd gyakorlati meg-

⁶² Kim–Chin 2016.

jelenítéséhez a házastárs szolidaritása is fontos.⁶³ Itt a legtöbb hatás nem volt szignifikáns, ezért nehéz azokat tendenciaként értelmezni. Könnyen meglehet, hogy a férj és feleség kombinált nemi attitűdje azért nem mutatott egyértelmű hatást, mivel korábbi kutatásokban a női nemi attitűd nem mutatott egyértelmű kapcsolatot a végzett házimunka mennyiségével, így azok kombinációja sem volt szignifikáns. Egy későbbi kutatásban Ahn például a 2009-es és 2019-es Időmérleg-adatokon keresztül megmutatta,⁶⁴ hogy 2019-ben a kétkeresős klasztereken belül a férj egalitárius vagy konzervatív nézete volt a legerősebb hatással arra, hogy a párok megosztották-e a házimunkát és a gyermeknevelést. Annak ellenére, hogy a nők relatív bevétele szintén szignifikánsnak bizonyult, ez önmagában nem volt elég az egyenlőbb házimunka-megosztáshoz, hacsak nem párosult egalitárius nemi attitűdökkel is. A férj nemi attitűdjének fontosságát az általa és felesége által végzett házimunka mennyiségére kisgyermekes családokban szintén bizonyította Lee és Song,⁶⁵ akik kiemelték, hogy amíg a nők relatív bevételenek volt hatása a házimunka-megosztásra, addig a férj esetében egyre inkább más relatív erőforrás (az oktatási szint) volt felelős az egyenlőbb megosztásért.

A férj által végzett házimunka esetében a következő képet kapjuk. Míg a feleség munkaórái 2009 hétköznapján kívül⁶⁶ semmilyen hatással nincsenek a férfi által végzett házimunkára, addig a férfi által ledolgozott hosszabb munkaórák – az időallokációs hipotézissel összhangban, illetve a feleségnél látott tendenciához hasonlóan – a legtöbb esetben csökkentő hatással voltak a férfi által végzett házimunka mennyiségére.⁶⁷ A férjek esetében tehát elsősorban saját időmegterhelésük döntött az általuk végzett házimunka mennyiségéről. 2014-ben emellett felfigyelhetünk arra a jelenségre, hogy a férfiak esetében, ha feleségüknek nem volt egyetemi végzettségük,⁶⁸ a férjek kevesebb házimunkát végeztek, vagyis amennyiben a feleségek relatív erőforrásaik alapján előnytelegebb alkupozícióban voltak, a férjek kisebb mértékben vettek részt a háztartási munkában. Végül úgy tűnt, hogy bár a nemi attitűdök közötti különbségek a korábbi években nem voltak jelentősek, 2014-ben kizárólag hétvégén a férjek kevesebb házimunkát végeztek akkor, ha feleségeiknek velük ellentétes⁶⁹ volt a beállítottsága. Ezt magyarázhatjuk úgy, hogy a férj hiába egalitárius hozzáállású, nem érzi szükségét ezt a gyakorlatba ültetni, ha konzervatív attitűdű felesége átvállalja.

⁶³ Greenstein 1996: 591; Lavee et al. 2002: 32.

⁶⁴ Ahn 2024: 105–110.

⁶⁵ Lee–Song 2023: 175–181.

⁶⁶ Itt nagyon alacsony, de pozitív hatást láthatunk.

⁶⁷ Kim–Kwon 2017: 198–201.

⁶⁸ Attól függetlenül, hogy férjük rendelkezett-e egyetemi végzettséggel.

⁶⁹ Tehát egalitárius férj – konzervatív feleség, konzervatív férj – egalitárius feleség.

A kutatás második részében úgynevezett dekompozíciós analízissel ötévente vizsgálták, hogy milyen változók milyen mértékben voltak hatással a nő és a férfi házimunka-megterhelésének a változására. A dekompozíciós analízis lényege, hogy nemcsak azt veszi figyelembe, hogy a különböző időszakokban hogyan alakult egy-egy független változó (például a fizetett munka, iskolázottság) mennyisége, hanem azt is megmutatja, hogy ennek hatása hogyan változott, nőtt-e vagy csökkent a függő változóra viszonyítva (amely itt a házimunkát jelenti). A feleség által végzett házimunka mennyiségének csökkenésére 2004 és 2014 között alapvetően a növekvő oktatási szint és bevétel mennyisége, illetve a csökkenő munkaórák⁷⁰ gyakoroltak hatást. Emellett az is bebizonyosodott, hogy a munkaidő és a bevétel egyre erősebben hat negatívan a feleség által végzett házimunka mennyiségére. A férfiak esetében úgy tűnt, hogy bár házimunka-részvételük csak kismértékben nőtt, ezért elsősorban iskolázottságuk növekedése, a munkaidő csökkenése, illetve a nemi attitűdök egalitáriusabb irányba való elmozdulása felelt, és ezen belül különösen az iskolázottság, illetve az egalitárius hozzáállás hatása lett egyre intenzívebb.

Összefoglalva azt láthattuk tehát, hogy amíg a kisgyermekes feleségek házimunka-megterhelése némileg csökkent, a férjeké pedig valamennyire nőtt ez alatt az idő alatt, a feleségek esetében – részben – növekvő relatív erőforrásaik (különösen az iskolázottság és a bevétel) növekedése, illetve a munkaóráik növekedése volt ezért a felelős, a férfiak esetében a növekvő iskolázottság éppen hogy növelte a házimunka-részvételüket. Esetükben is bebizonyosodott az időallokációs elmélet, tehát akik kevesebbet dolgoztak, azok több házimunkát végeztek, náluk viszont a nemi attitűdök változása is szignifikáns hatást mutatott.

3. Összefoglalás

A tanulmányban korábbi kutatások eredményeinek összesítésén keresztül tekintetem át, milyen háztartásimunka-elméletekkel összhangban változott a koreai házastársak közötti házimunka-megosztás a XXI. században.

A nők által végzett házimunka mennyiségét tekintve az derült ki, hogy a nők relatív gazdasági függetlensége férjeiktől csak egy bizonyos mértékig magyarázza a házimunka csökkenését. Amennyiben a feleség többet keres, mint a férje – azaz a koreai hagyományos társadalmi elvárások szerint nem normatív szerepbe kerül –, a nemi kompenzáció elmélete lép életbe, a nők ismét megnövelik házimunka-hozzájárulásukat. A férfiak esetében az derült ki, hogy a gazdasági függés vagy egyáltalán nem volt hatással az általuk végzett házimunkára,

⁷⁰ Koreában 2011-ben szűnt meg teljesen a szombati munkanap.

vagy – különösen alsóbb társadalmi osztályokban – itt is a nemi kompenzációra találtak bizonyítékot, tehát ha a férj gazdaságilag függött a feleségtől, még kevesebb házimunkát végzett. Ez a tendencia azonban tíz év alatt sokat változott: a későbbi kutatások már nem találtak szignifikáns kapcsolatot a gazdasági függés és a feleség által végzett házimunka között, és ez a nemi kompenzáció jelenségének gyengülésére utalhat a nők esetében. Fontosnak bizonyultak ugyanakkor más relatív erőforrások, például az iskolázottság növekedése.

A nemi attitűdök szempontjából leginkább a férj konzervatív és egalitárius hozzáállását kell kiemelni, amely a legtöbb esetben szignifikanciát mutatott vagy a nő, vagy a férfi házimunka-megterhelésére, illetve relatíve állandónak mutatkozott az évek folyamán. Fontos még megjegyezni, hogy a gazdasági függés és a nemi szerepek elméletét kombináló kutatásban az is látható volt, hogy 2014-ben azok a férfiak, akik keresetben függtek a feleségüktől, szabadabban választhattak, hogy megélik-e nemi attitűdjüket: ezen a csoporton belül az egalitárius férfiak több, a konzervatív férfiak viszont kevesebb házimunkát végeztek, mint az átlag. A feleségek esetében ez a szabadság nem adatott meg, ez a koreai társadalom makroszintű egyenlőtlen nemi szerepeivel magyarázható, vagyis a nők esetében a személyes orientációnál fontosabb lehet a koreai társadalom hagyományos nemi értékrendje. Ezzel szemben a racionalitásra épülő időallokációs elmélet nemcsak különböző években, de az életút folyamán is mindenhol szignifikanciát mutatott, tehát amelyik fél nagyobb részt vállalt a fizetett munkából, annak csökkent a házimunka-megterhelése.

Végül, amikor az életút folyamán vizsgáltam a házimunka-megterhelést az derült ki, hogy amíg a nők mindig több házimunkát végeztek, mint a férfiak, számukra a házasság eseménye különösen megnövelte a házimunka-megterhelést, a férjek esetében ez azonban éppen hogy csökkentő hatással volt az általuk végzett nem fizetett munkára. Érthető tehát, hogy a férfakkal szemben a nők kevésbé tekintenek optimistán a házasság intézményére. Annak ellenére, hogy a férfiak nagyobb részt vállaltak a házimunkából gyermekük születése után, ennek mértéke még mindig nagymértékben elmaradt a feleségek megnövekedett házimunka-megterhelésétől. Némileg optimizmusra adhat okot az a tendencia, hogy – legalábbis a kisgyermekes háztartásokban – a nő relatív erőforrásai egyre inkább csökkentő hatással vannak az általa végzett házimunka mennyiségére, míg a férfiak esetében az iskolázottság növekedése és a nemi attitűdök egalitáriusabbá válása egyre erősebben növeli a házimunka-hozzájárulásukat, bár ez továbbra is alacsony szintet mutat.

A háztartásimunka-megosztás egyenlőtlenségeinek vizsgálatában egy erősen hagyományos alapokra épülő, ugyanakkor lassan, de pozitívan változó kép tárult elénk a koreai házaspárokról, amely óvatos bizakodásra adhat okot. A vázolt kutatások alapján elsősorban a férfi házimunka-vállalás serkentése, illetve

a Koreában társadalmi szinten uralkodó hagyományos nemi szerepek mellett az alternatív nemi szerepek elfogadottabbá tétele különösen fontos. Fontos még, hogy rugalmasabb munkahelyekkel, illetve különböző, a munka és család összeegyeztethetőségét célzó szakpolitikákkal a koreai kormány megkönnyítse a harmonikus családi életet mindkét fél számára.

Felhasznált irodalom

Diagramok, táblázatok forrása

1. diagram: „Statistics Korea – Working Hours by Gender and Marital Status”. 2024. Statistics Korea (KOSIS). (Eredeti adatok alapján készített saját diagram.) https://gsis.kwdi.re.kr/statHtml/statHtml.do?orgId=338&tblId=DT_1DA7012&conn_path=I3. [Utolsó letöltés: 2024. december 6.]
2. diagram: „OECD Data Explorer • Gender Wage Gap”. 2024. OECD. (Eredeti adatok alapján készített saját diagram.) <https://data-explorer.oecd.org/vis>. [Utolsó letöltés: 2024. december 6.]
3. diagram: „OECD Family Database”. 2023. (Eredeti diagram.) <https://www.oecd.org/en/data/datasets/oecd-family-database.html>. [Utolsó letöltés: 2024. november 8.] A tartalom a „public domain”-ben található.
1. táblázat: „Korean Statistical Office. 2016. “Changes in Time use of Koreans (1999–2014)”. (Eredeti adatok alapján készített saját táblázat.) http://27.101.222.79/board.es?mid=a10301060400&bid=220&tag=&act=view&list_no=352954&ref_bid=. [Utolsó letöltés: 2024. november 8.]
2. táblázat: „Housework Time by Marital Status and Dual-Earner Status”. 2024. E-Nara Jipyeo. (Eredeti adatok alapján készített saját táblázat.) https://www.index.go.kr/unity/potal/main/EachDtlPageDetail.do?idx_cd=3027. [Utolsó letöltés: 2024. november 18.]

Elsődleges források

Jogszabályok

- Equal Employment Opportunity and Work-Family Balance Assistance Act (Namnyŏ Koyong P’yŏngdŭng-kwa Il Kajŏng Yangnip Chi’wŏn-e Kwanhan Pŏmnyul 남녀고용평등과 일·가정 양립 지원에 관한 법률). 1987. *Statutes of the Republic of Korea*. https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?hseq=37613&lang=ENG [Utolsó letöltés: 2024. december 7.]
- Framework Act on Low Birth Rate in an Aging Society (저출산 고령사회기본법, Chŏch’ul-san·Koryŏng Sahoe Kibŏnbŏp). 2005. *Statutes of the Republic of Korea*. https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=60081&type=sogan&key=10 [Utolsó letöltés: 2024. december 7.]

Statisztikai adatbázisok

- Korean Labor and Income Panel Study (han'gung nodong p'aenöl josa 한국노동패널조사). 1998–2021. *Korea Labor Institute* (han'guk nodong yön'guwön 한국노동연구원). <http://klips.or.kr>. [Utolsó letöltés: 2024. december 5.]
- Korean Longitudinal Survey of Women and Families (han'guk yösöng kajok p'aenöljosa 한국여성가족패널조사). 2007–2018. *Korean Women's Development Institute* (han'guk yösöng chöngch'aek yön'guwön 한국여성정책연구원). <http://klowf.kwdi.re.kr>. [Utolsó letöltés: 2024. december 5.]
- Korean Time Use Survey (han'guk saenghwal siganjosa 한국생활시간조사). 1999–2019. *Statistics Korea* (t'onggyech'öng 통계청). <http://kostat.go.kr>. [Utolsó letöltés: 2024. december 2.]
- 2023 Korea Population Trends Survey (2023-nyön Han'guk In'gu Tonghyang Chosa, 2023년 한국 인구동향조사). 2024. *Statistics Korea* (t'onggyech'öng 통계청). <http://kostat.go.kr>. [Utolsó letöltés: 2025. február 20.]

Felhasznált másodlagos szakirodalom

- Ahn Mi Young 안미영 – Choi Jieun 최지은 2024. „Chamjae p'üropail punhök ül t'onghan yu-janyö pubu üi il-gajöng yangnip yuhyöng üi pyönhwa wa kwallyön yoin punhök - künro, kasa nodong, tolbom üi yökhal punbae rül chungsim üro 잠재프로파일 분석을 통한 유자녀 부부의 일가정양립 유형의 변화와 관련 요인 분석 - 근로, 가사노동, 돌봄의 역할 분배를 중심으로” [How do Korean Married Couples with Children Divide Labor between Work, Household Chores, and Family Care? – Analysis of Work-family Balance Subtypes and Associated Factors Using Latent Profile]. *Han'guk Sahoe Pokchihak* 한국사회복지학 [*Korean Journal of Social Welfare*] 76.1: 93–117. <https://doi.org/10.20970/kasw.2024.76.1.004>
- An, Mi Young 2020. „Economic Dependence, Gender-Role Beliefs, and Housework Hours of Husbands and Wives in Contemporary Korea”. *Journal of Asian Sociology* 49.2: 193–218.
- Baxter, Janeen – Western, Mark 1998. „Satisfaction with Housework: Examining the Paradox”. *Sociology* 32.1: 101–20. <https://doi.org/10.1177/0038038598032001007>
- Becker, Gary S. 1993. *A Treatise on the Family: Enlarged Edition*. Enlarged Edition. Harvard University Press. <https://doi.org/10.4159/9780674020665>
- Beneria, Lourdes 1999. „The Enduring Debate over Unpaid Labour”. *International Labour Review* 138.3: 287–309. <https://doi.org/10.1111/j.1564-913X.1999.tb00389.x>
- Bianchi, Suzanne M. – Milkia, Melissa A. – Sayer, Liana C. – Robinson, John P. 2000. „Is Anyone Doing the Housework? Trends in the Gender Division of Household Labor”. *Social Forces* 79.1: 191–234. <https://doi.org/10.2307/2675569>
- Bittman, Michael – England, Paula – England, Sayer – Folbre, Nancy – Matheson, G. 2003. „When Does Gender Trump Money? Bargaining and Time in Household Work”. *Faculty of Arts – Papers* 109 (January): 186–214. <https://doi.org/10.1086/378341>
- Blood, Robert Oscar – Wolfe, Donald M. 1965. *Husbands & Wives: The Dynamics of Married Living*. New York: Free Press.
- Blumer, Herbert 1969. *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Brines, Julie 1994. „Economic Dependency, Gender, and the Division of Labor at Home”. *American Journal of Sociology* 100.3: 652–88. <https://doi.org/10.1086/230577>

- Cha, Seung-Eun – Suh, Jooyeoun – Kolpashnikova, Kamila 2024. „Housework Sharing among Older Couples: Explaining the Gendered Division of Domestic Labour in Older Age in South Korea”. *Asian Population Studies*, June, 1–18. <https://doi.org/10.1080/17441730.2024.2362010>
- Coltrane, Scott 2000. „Research on Household Labor: Modeling and Measuring the Social Embeddedness of Routine Family Work”. *Journal of Marriage and Family* 62.4: 1208–33. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.01208.x>
- Coverman, Shelley 1985. „Explaining Husbands’ Participation in Domestic Labor”. *The Sociological Quarterly* 26.1: 81–97. <https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.1985.tb00217.x>
- Craig, Lyn 2007. „Is There Really a Second Shift, and If so, Who Does It? A Time-Diary Investigation”. *Feminist Review* 86.1: 149–70. <https://doi.org/10.1057/palgrave.fr.9400339>
- England, Paula – Budig, Michelle – Folbre, Nancy 2002. “Wages of Virtue: The Relative Pay of Care Work”. *Social Problems* 49.4: 455–473. <https://doi.org/10.1525/sp.2002.49.4.455>
- Eun Ki-Soo 은기수 2009. „Han’guk kihonbubuŭi kasanodongbunöp 한국 기혼부부의 가사노동분업” [Household Division of Labor for Married Men and Women in Korea]. *Han’guk in’guhak 한국인구학 [Korean Journal of Population Studies]* 32.3: 145–171.
- Folbre, Nancy 2006. „Measuring Care: Gender, Empowerment, and the Care Economy”. *Journal of Human Development* 7.2: 183–199. <https://doi.org/10.1080/14649880600768512>
- Folbre, Nancy 1994. *Who Pays for the Kids? – Gender and the Structures of Constraint*. (Economics of Social Theory). London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203168295>
- Sanjiv, Gupta. 2006. „Her Money, Her Time: Women’s Earnings and Their Housework Hours”. *Social Science Research* 35.4: 975–99. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2005.07.003>
- Greenstein, Theodore N. 2000. „Economic Dependence, Gender, and the Division of Labor in the Home: A Replication and Extension”. *Journal of Marriage and Family* 62.2: 322–335. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00322.x>
- Greenstein, Theodore N. 1996. „Gender Ideology and Perceptions of the Fairness of the Division of Household Labor: Effects on Marital Quality”. *Social Forces* 74.3: 1029–42. <https://doi.org/10.1093/sf/74.3.1029>
- Han Kyeong Mi 1991. „Ch’wiöpchubuŭi sigansayonggwa yönghyangyoin 취업주부의 시간사용과 영향요인” [Time Use of Employed Wives and the Influencing Factors on It]. *Han’guk kajöngwalli hakhojei 한국가정관리학회지 [Journal of Families and Better Life]* 9.2: 171–190.
- Herche Veronika. 2010. „Háztartási munkamegosztás azonosságok és különbségek Európában”. *Demográfia* 53.1: 67–90.
- Hochschild. 1989. *The Second Shift: Working Families and the Revolution at Home*. New York: Viking.
- Huh Sooyeon 허수연– Kim Han-seong 김한성 2019. „Matpöri pubuŭi kasanodong sigan’gwa pundame kwanhan yön’gu 맞벌이 부부의 가사노동 시간과 분담에 관한 연구” [Time Use and Division of Housework in Dual-earner Households in Korea]. *Han’guk kajok pokchihak 한국가족복지학 [Korean Journal of Family Welfare]* 64 (June). <https://doi.org/10.16975/kjfs.2019..64.001>
- Kim, Eungyung – Yi, Jee-Seon 2024. „Determinants of Fertility Intentions among South Koreans: Systematic Review and Meta-Analysis”. *Behavioral Sciences* 14: 939–955. <https://doi.org/10.3390/bs14100939>
- Kim Jin wook 김진욱– Kwon Jin 권진 2017. „Han’guk kihonnamsöngüi mugömnodong sigane taehan yön’gu: saenghwalsiganjosa 1999nyön~2014nyön teit’örl chungsimüro 한국 기혼남성의 무급노동 시간에 대한 연구: 생활시간조사 1999년~2014년 데이터를 중심으로” [A study on unpaid work time of Korean married men: Time Use Survey from 1999 to 2014 data]. *Han’guk sahoe pokchi chosayön’gu 한국사회복지조사연구 [Korean Journal of Social Welfare]* 55 (December):181–215. <https://doi.org/10.17997/SWRY.55.1.7>

- Kim, Jin-wook 2005. „An Empirical Study on the Dual Burden of Married Working Women : Testifying the Adaptive Partnership, Dual Burden and Lagged Adaptation Hypotheses”. *Korean Journal of Social Welfare* 57.3: 51–72.
- Kim Soyoung 김소영– Chin Meejung 진미정 2016. „Pubuüi kasanodongsigan pyönhwa: 2004nyön-2014nyön saenghwalsiganjosajaryo punsök : 2004nyön-2014nyön saenghwalsiganjosajaryo punsök 부부의 가사노동시간 변화 : 2004년-2014년 생활시간조사자료 분석 : 2004년-2014년 생활시간조사자료 분석” [Changes in the Time Spent on Housework of Married Couples : Analysis of Korea Time Use Survey from 2004 to 2014]. *Kajönggwa salmüjil yön'gu 가정과삶의질연구 [Journal of Families and Better Life]* 34.3: 65–84. <https://doi.org/10.7466/JKHMA.2016.34.3.65>
- Kim Sujeong 김수정– Kim Eunji 김은지 2007. „Han'guk matpöri kagesö kasanodonggwa kyöngjejök üijonüi kwan'gye : kyohwan hogün chendöbosang? :kyohwan hogün chendöbosang? 한국 맞벌이 가구에서 가사노동과 경제적 의존의 관계 : 교환 혹은 젠더보상? : 교환 혹은 젠더보상?” *Han'guk sahoehak 한국사회학 [Korean Journal of Sociology]* 41.2: 147–174.
- Kim, Young-Mi 2013. „Dependence on Family Ties and Household Division of Labor in Korea, Japan, and Taiwan”. *Asian Journal of Women's Studies* 19.2: 7–35. <https://doi.org/10.1080/12259276.2013.11666147>
- Knyihár Eszter 2019. „Magyarországon élő kínai állampolgárok társadalmi integrációs szokásainak a vizsgálata – Integrációs attitűdök megértése egy 2016-ban végzett felmérés alapján”. *Távol-Keleti Tanulmányok* 10.2: 111–131. <https://doi.org/10.38144/TKT.2018.2.5>
- Kovács Ramóna 2021. „Pihon Yösöng – New Lifestyle and New Choices for Marriage and Unmarried Life in South Korea”. *Távol-Keleti Tanulmányok* 13.1: 107–128. <http://doi.org/10.38144/TKT.2021.1.7>
- Lachance-Grzela, Mylène – Bouchard, Geneviève 2010. „Why Do Women Do the Lion's Share of Housework? A Decade of Research”. *Sex Roles* 63.11: 767–780. <https://doi.org/10.1007/s11199-010-9797-z>
- Lavee, Yoav– Katz, Ruth 2002. „Division of Labor, Perceived Fairness, and Marital Quality: The Effect of Gender Ideology”. *Journal of Marriage & Family* 64.1: 27–39. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2002.00027.x>
- Lee Chang-sun 이창순 2014. „Matpöri pubuüi kasanodongsigane taehan yön'gu 맞벌이 부부의 가사노동시간에 대한 연구” [The Gendered Division of Housework in Dual-Earner Households in Korea]. *Sahoegwahak yön'gu 사회과학연구 [Journal of Social Science]* 40.2: 29–54. <https://kiss-kstudy-com-ssl.libproxy.snu.ac.kr/Detail/Ar?key=3260008> <https://doi.org/10.15820/khjs.2014.40.2.002>
- Lee Hye Jung 이혜정– Song Da Young 송다영 2023. „1999–2019-nyön misöngnyön chanyörlün tun pubu üi yuküp-mugüp nodong sigan mit pundamnyul pyönhwa wa yönghyang yoin 1999– 2019년 미성년 자녀를 둔 부부의 유급-무급노동시간 및 분담을 변화와 영향요인 [Changes and Influencing Factors in Paid-Unpaid Work Hours in Couples with Minor Children]”. *Han'guk Sahoe Chöngch'aek 한국사회정책 [Korea Social Policy Review]* 30.1: 159–188.
- Lee Jin-sook 이진숙 – Lee Yun-seok 이윤석 2020. „Ch'ulsan chönhu pubuüi kasanodong pyönhwa 출산 전후 부부의 가사노동 변화” [Changes in the Gender Division of Housework across the Transition to Parenthood]. *Kajökkwa munhwa 가족과 문화 [Family and Culture]* 32.4: 155–189. <https://doi.org/10.21478/family.32.4.202012.006>
- Lee Jin-sook 이진숙 – Lee Yun-seok 이윤석 2018. „Sönginihaengi namnyöüi kasanodong sigane taehan t'amsaekchök yön'gu 성인이행기 남녀의 가사노동 시간에 대한 탐색적 연구” [Housework time during Transition into Adulthood: A Gender Comparison]. *Yösöng yön'gu 여성연구 [Women's Studies]* September, 65–95. <https://doi.org/10.33949/tws.2018.98.3.003>

- Mező, Flóra Júlia 2015. *A férfiszerepek változása a japán családon belül a második világháborútól napjainkig*. Alapszakos szakdolgozat, Eötvös Loránd Tudományegyetem.
- Moen, Phyllis 2011. „From ‘work-Family’ to the ‘Gendered Life Course’ and ‘Fit’: Five Challenges to the Field”. *Community, Work & Family* 14.1: 81–96. <https://doi.org/10.1080/13668803.2010.532661>
- Murinkó Livia 2014. „A nemi szerepekkel és a családdal kapcsolatos attitűdök európai kitekintésben: Értékek és gyermekgondozás”. *Szociológiai Szemle* 24 (Január): 67–101.
- Nermo, Magnus – Evertsson, Marie 2004. „Dependence within Families and the Division of Labor: Comparing Sweden and the United States”. *Journal of Marriage and Family*, January. https://www.academia.edu/13260662/Dependence_within_families_and_the_division_of_labor_Comparing_Sweden_and_the_United_States. <https://doi.org/10.1111/j.0022-2445.2004.00092.x>
- Oh Ji-hye 오지혜 2016. „Han’guk yösöngüi kasanodonge kwanhan sangdaesodük mit chöldaesodük hyogwa – kyohwaniron’gwa chendöbosangironül nömösö 한국 여성의 가사노동에 관한 상대소득 및 절대소득 효과 – 교환이론과 젠더보상이론을 넘어서” [The effect of ‘Relative earnings’ and ‘Absolute earnings’ on Women’s Housework: Beyond Exchange-bargaining theory and Gender display]. *Kajokkwa munhwa 가족과 문화 [Family and Culture]* 28.1: 233–270. https://www.kci.go.kr/kciportal/landing/article.kci?arti_id=ART002095794 <https://doi.org/10.21478/family.28.1.201603.008>
- Parsons, Talcot – Bales, Robert F. 1956. *Family: Socialization and Interaction Process*. Sociology of Gender and the Family 7. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315824307>
- Reay, Diane 2000. „A Useful Extension of Bourdieu’s Conceptual Framework? Emotional Capital as a Way of Understanding Mother’s Involvement in Their Children’s Education.” *The Sociological Review*, 48.4: 568–585. <https://doi.org/10.1111/1467-954X.00233>
- Shelton, Beth Anne – John, Daphne 1996. „The Division of Household Labor”. *Annual Review of Sociology* 22.1: 299–322. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.22.1.299>
- Son Moon-Geum 손문금 2005. „Yösöngüi ijungbudamgwa yugümnodongsiganüi chubyönhwa: matpöribuburül chungsimüro 여성의 이중부담과 유급노동시간의 주변화: 맞벌이부부를 중심으로 [Women’s Dual Burden and the Characteristics of Their Paid Work Time: Focusing on Dual Earner Couples]”. *Han’guk in’guhak 한국인구학 (Korean Journal of Demography)* 28.1: 277–311.
- Sullivan, Oriol 2021. „Chapter 21: The Gender Division of Housework and Child Care”. In: Norbert F. Schneider – Michaela Kreyenfeld (eds.) *Research Handbook on the Sociology of the Family*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 342–354. <https://doi.org/10.4337/9781788975544>
- „A szuperidős társadalom küszöbén, a csökkenő születésszám megoldása... a »család újradefiniálása« is központi téma (Ch’ogo-ryöng sahoe chinip, chöch’ulsaeng haeböpyün... ‘kajok üi chaejöngüi’ to hwađu 초고령사회 진입, 저출생 해법은...’가족의 재정의’도 화두)”. *Yonhap News*, 2024.december 27. <https://www.yna.co.kr/view/AKR20241224143800530> [Utolsó letöltés: 2025. február 20.]
- West, Candace – Zimmerman, Don H. 1987. „Doing Gender”. *Gender & Society* 1.2: 125–151. <https://doi.org/10.1177/0891243287001002002>
- Yoon Jayoung 2010. „Gender Norms, Housework, and Class: A Study of Korean Time Use Survey”. *Asian Journal of Women’s Studies* 16.3: 112–138. <https://doi.org/10.1080/12259276.2010.11666094>
- You So-Ye 유소이 – Choi Yoon-Ji 최윤지 2002. „Sönginnamnyöüi saenghwalsigan silt’ae mit kyöljöngyoin punsök – yugümnodongsigan, kasanodongsigan, yugasigan mit yögasigan 성인 남녀의 생활시간 실태 및 결정요인 분석 – 유급노동시간, 가사노동시간, 육아시간 및 여가시간” [An Analysis of Time Use of Adults and Influencing Factors on It – Paid Work, House Work, Child Caring, Leisure]. *Han’guk chiyöksahoe saenghwalgwahak hoeji 한국지역사회생활과학회지 [Korean Society of Community Living Science]* 13.3: 53–68.